

Asta LESKAUSKAITĖ

PRIEBALSIŲ *t'*, *d'* IR *k'*, *g'* MIŠIMAS DRUSKININKŲ TARMĖJE
 (pagal G. Naktinienės, A. Paulauskienės, V. Vitkausko
 "Druskininkų tarmės žodyną")

Lingvistinėje literatūroje, kalbant apie priebalsių *t'*, *d'* ir *k'*, *g'* mišimą, nurodoma, kad juo laikomas sporadiškas reiškiny (daugiausia pietų aukštaičių plote), kai minkštieji *t'*, *d'* tariami labiau palatalizuoti, artimi *k'*, *g'* (Zinkevičius 1987 : 248–251). Mišimas aptinkamas labiau į pietus nuo linijos Puškas–Lazdijai–Kāpčiamiestis–Švendubrė (Rātnyčia)–Kabėliai–Dubičiai–Dievėniškės, Rimšėjė, apie Pėlesą, Azierkų kaime, apie Lazūnus (Otrębski 1958 : 352–357; Zinkevičius 1966 : 140–141; Dovydaitis 1968 : 185–190; Savičiūtė, Vitkauskas 1976 : 146–149; Vidugiris 1989 : 204; LKT 1970 : 38; Sudnik 1975 : 175, 194) ir kitur¹. Būdingi keli mišimo variantai ($t' > k'$, $d' > g'$, $k' > t'$, $g' > d'$), pasirodantys pozicijose prieš *e*, *é*, *i* tipo vokalizmą, diftongus *ie*, *ei*, kartais *iau* bei užpakalinės eilės balsius *a*, *o*, *u*, *ε* (Otrębski 1958 : 352–357; Zinkevičius 1966 : 140–141; Dovydaitis 1968 : 185–190; Savičiūtė, Vitkauskas 1976 : 146–149).

Druskininkų tarmėje aptinkami visi minėti mišimo variantai, t.y. šiai tarmei būdingas priebalsių *t'*, *d'* ir *k'*, *g'* mišimas prieš *e*, *é*, *i* tipo balsius, diftongus *ei*, *ie*, *au*, diftongoidą (*i*)*e* bei, retais atvejais, prieš užpakalinės eilės balsius *a*, *o*, *u*.

1. Minkštasis priebalsis *d'* virsta *g'*:

prieš priešakinės eilės balsį *e* ir diftongoidą (*i*)*e*, pvz., *išá.ug'ei* 'išaudei' 133², *á.ug'eklas* 'audeklas' 23, 97, 312, 352, *á.ug'eklo* 'audeklo' 349, *á.ug'eklus* 'audeklus' 133, *geb'esí'las* 'debesylas' 61, *g'ē'da* 'deda' 170, 196, 249, *g'ē'das'i* 'dedasi' 88, 309, 365, *g'ē's'ies* 'dėsies' 223, *pāg'edu* 'padedu' 270, *pāg'edzi* 'padedi' 306, *pāg'eda* 'padeda' 274, 278, *pāzg'eda* 'pasideda' 440, *prāg'edzi* 'pradedi' 132, *prāg'eda* 'pradeda' 10, 129, 231, 243, *prīg'edam* 'pridedam' 277, 447, *prīg'eda* 'prideda' 390, 424, 447, *prīzg'eda* 'prisideda' 92, *sūg'edam* 'sudedam' 26, *sūg'eda* 'sudeda' 81, 110, 171, *ūzg'eda* 'uždeda' 351, *us'īg'edam* 'užsidedam' 334, *us'īg'eda* 'užsideda' 130, 312, 340, 451–452, (*u*)*ūzg'eda* 'uždeda' 11, (*v*)*ūzg'eda*

¹ Tokio mišimo atvejų pastebima ir rusų, ukrainiečių bei latvių tarmėse, pvz., ukrainiečių – *xara* : *xakí*, latvių – *salanki* (< *salankis*) : *Salantai*, *valanki* (< *valanti*) : *Valančiūnų km.* ir kt. Otrębski 1958 : 352–357; Hausenberga 1932 : 130).

² Skaitmenys po pavyzdžių rodo DTŽ 1988 puslapius.

'vuždeda' 423, (v)užg'edam 'uždedam' 132, 174, g'ē-g'inam 'deginam' 166, g'ē-g'ina 'degina' 296, 477, g'ē-gi.c 'deginti' 397, ižg'ē-g'ino. 'išdeginio' 62, sug'ē-g'is 'sudegins' 465, sug'ē-g'i.tas 'sudegintas' 452, g'ē-da 'dega' 376, g'ē-ga 'dega' 125, n'eužg'ed(i)e 'neuždegė' 22, užg'eg'ė. 'uždegė' 227, 250, 285, užg'egi(i)e 'uždegė' 62, sùg'egė. 'sudegė' 112, sùg'eg'(i)e 'sudegė' 62, 90, sug'egs'i 'sudegsi' 472, 162, 462, sug'egtá.i 'sudegtai' 402, sug'ē-gus 'sudegus' 125, užg'eg'(i)e 'uždegė' 62, užg'ē-go. 'uždegė' 111, us'ig'eg'ė. 'užsidegė' 468, us'ig'eg'(i)e 'užsidegė' 412, us'ig'ē-g'i. 'užsidegė' 177, g'egtùku 'degtukai' 62, g'eł. 'dėl' 63, g'eł'tō. 'dėl to' 63, 332, kō-g'el' 'kodėl' 160, g'eñ.g'a 'dengia' 192, g'eñ.kc 'dengti' 227, 63, g'en'g'(i)ejai. 'dengėjai' 63, g'ē-šimo 'dešimt' 200, g'ešim.s 'dešims' 122, 245, g'ešim.ts 'dešims' 64, 90, 164, 296, g'ē-šimcis 'dešimtis' 111, g'ešimciēs 'dešimties' 452, g'ešimtū. 'dešimtų' 64, aštuon'a.zg'ē-šimts 'aštuoniasdešims' 21, aštúon'a.zg'ē-šimts 'aštuoniasdešims' 257, aštuon'o.zg'ē-šimts 'aštuoniasdešims' 21, 122, 257, d'ev'í-n'azg'ē-šimts 'devyniasdešimts' 65, 228, g'ev'í-n'azg'ē-šimts 'devyniasdešimts' 65, g'ev'í-n'ozg'ē-šimts 'devyniasdešimts' 65, 267, d'ev'í-n'o.zg'ē-šimts 'devyniasdešimts' 267, dzv'ig'ešim(ts) 'dvidešimt' 50, dzv'ig'ešimc 'dvidešimt' 40, 70, dzv'ig'ē-šimc 'dvidešimt' 151, dzv'ig'ē-šims 'dvidešims' 22, 81, dzv'ig'ešimts 'dvidešimt' 358, dzv'ig'ešimci 'dvidešimti' 80, dzv'ig'ešimtaĩ.s 'dvidešimtais' 80, k'ē-tro.zg'ē-šimts 'keturiasdešimts' 148, k'eturazg'ešimtaĩ.s 'keturiasdešimtais' 305, k'ē-turo.zg'ešimtaĩ.s 'keturiasdešimtais' 149, p'in'ko.zg'ē-šimts 'penkiasdešimts' 125, sapcí-n'ezg'ē-šims 'septyniasdešims' 463, sapcí-n'o.zg'ē-šimts 'septyniasdešimts' 340, ša.šazg'ē-šimts 'šešiasdešims' 370, 451, šā-šo.zg'ē-šimts 'šešiasdešims' 370, trizg'ē-šim 'trisešim(s)' 418, trizg'ē-šimc 'trisešimt' 418, trizg'ešims 'trisešims' 389, 418, g'ev'í-n'ó'liktais 'devynioliktais' 65, g'ev'íñ.tu. 'devintą' 64, g'ev'í.n'ū. 'devynių' 64, g'ešrū. 'dešrų' 64, g'ešrin(i)e 'dešrinė' 64, dzig'el'is 'didelis' 48, 65, 91, 177, 188, 423, dzig'el'is 'didelis (didelis)' 65, 131, 291, 410, 417, 484, dzig'el'ė. 'didelė' 65, 148, 222, 232, 249, 286, 358, 469, dzig'el'ė. 'didelė' 286, 317, 377, dzig'el'o. 'didelio' 101, 399, 451, dzig'el'ė.s 'didelės' 233, dzig'el'i. 'didele' 29, 38, 64, 66, 68, dzig'el'i. 'didele' 29, dzig'el'į 'dideli' 19, 61, 64, 66, 68, 112, 237, 428, 431, 474, dzig'el'į 'dideli' 61, 68, 119, 163, dzig'el'ė.s 'didelės' 65, 72, 150, 479, d'ig'el'ės 'didelės' 439, dzig'èsn'is 'didesnis' 431, 482, dzig'èsn'ie 'didesnė' 185, dzig'èsn'i. 'didesnį' 185, n'edzig'el'į 'nedideli' 336, kuog'ē-lis 'kuodelis' 176, mel'.g'ēm'ė.s 'meldėmės' 278, rùg'en'į. 'rudenį' 42, 52, 163, 472, rug'en'ė'į. 'rudenėlį' 310, rug'en'ín'is 'rudeninis' 163, s'ė.g'ē-l'in 'sėdelin' 268, s'ė.g'ē-l'uosna 'sėdeliuosna' 319, stug'eñ.t(i)es 'studentės' 297, stug'eñ.tu. 'studentų' 350, stug'eñ.t'ė.m 'studentėms' 183, suk'eg'ē-na 'sukedena' 145, užg'eg'imu. 'uždegimą' 62, ván'g'en'o. 'vandenio' 387, 446, vá.ng'en'į. 'vandenį' 183, 190, 377, vang'en'ín. 'vandenin' 187, vá.ng'en'is 'vandenį' 139, vištá.ik'ė.s 'vištaitės' 319, žieg'el'ais 'žiedeliais' 118;

1.2. prieš balsį é (diftingoidą (i)e), pvz., á.ug'ė.m 'audėm' 164, 157, 242, 231, 331, á.ug'ė. 'audė' 69, 129, á.ug'(i)e 'audė' 61, aug'ė-jà 'audėja' 209, 367, aug'ė-jo.s 'audėjos' 130, 280, n'enùbaug'ė. 'nenubaudė' 31, brazg(i)ėc 'brazdėti

(šnekėti)' 41, *g'ė-d'ė* 'dėdė' 61, *g'(i)ė-g'ei* 'dėdei' 451, *g'(i)ė-g'(i)e* 'dėdei' 61, *g'(i)ė-d'e* 'dėdė' 61, *g'ė-lās* 'dėles' 63, *g'(i)elās* 'dėles' 63, 414, *kraujā-g'(i)elė.s* 'kraujadielės' 166, *g'ė-j'dėjo* 64, *g'ė-jo* 'dėjo' 64, *g'ė-c'dėti* 64, *g'(i)ėc'dėti* 305, 459, *in'g'(i)ėk'it* 'indėkit (įdėkit)' 60, *pag'ė-k* 'padėk' 167, *pag'(i)ėtas* 'padėtas' 287, *pag'ė-ta* 'padėta' 482, *pag'(i)ėta* 'padėta' 109, *pag'ė-c* 'padėti' 90, 98, 375, *pag'(i)ėc* 'padėti' 432, *prag'ė-jo* 'pradėjo' 455, *prag'(i)ej* 'pradėj(o)' 103, *prazg'ė-jo* 'prasidėjo' 413, *sug'ė-j* 'sudėjo' 253, *užg'ė-j* 'uždėj(o)' 441, *užg'ė-jo* 'uždėjo' 223, *užg'ė-tas* 'uždėtas' 54, *sug'ė.dzin'ė-jo.m* 'sudėdinėjom' 61, *in's'i-g'ė.mė-jau* 'įsidėmėjau' 481, *dun'g'(i)ėjimo* 'dundėjimo' 76, *paė-g'(i)e* 'paėdė' 88, *sug'ir'g(i)e* 'sugirdė' 371, *g'ir'g'ė-jau* 'girdėjau' 13, 102, 139, 246, 301, *g'ir'g'ė-j* 'girdėjo' 102, *g'ir'g'ė-s'im* 'girdėsim' 245, *g'ir'g'ė-c* 'girdėti' 102, 116, 169, 288, 455, *g'ir'g'(i)ėc* 'girdėti' 471, *n'eg'ir'g'ė-u* 'negirdėjau' 296, 350, *n'eg'ir'g'(i)ėu* 'negirdėjau' 67, *n'eg'ir'g'ė-jus* 'negirdėjus' 441, *užg'ir'g'ė-j* 'užgirdėjo' 102, *gruzg'(i)es* 'gruzdės, gruzdo' 116, *n'eg'ė-l'os* 'nedėlios' 224, 404, *po. neg'(i)el'i* 'po nedėliai' 224, *n'eg'ė-l'as* 'nedėlias' 432, *pavarg'(i)ės* 'pavardės' 480, *p'elūg'ė.n* 'peludėn' 257, *pravarg'(i)ė* 'pravardė' 305, *ragu'k'(i)em* 'rogotėm(is)' 292, *rė-g'ė.m* 'rėdėm' 300, *rō-g(i)e* 'rodė' 308, *sė.g'(i)eu* 'sėdėjau' 325, *sė.g'ė-jo* 'sėdėjo' 415, *sė.g'(i)ėj* 'sėdėjo' 464, *sė.g'ė-k* 'sėdėk' 36, *sag'ė-jus* 'sėdėjus' 275, *sė.g'ė-c* 'sėdėti' 24, 230, 314, 335, *pasė.g'ė-c* 'pasėdėti' 128, *pasė.g'(i)ėkim* 'pasėdėkim' 281, *pasėg'ė-k'it* 'pasėdėkit' 200, *suspā.ug'(i)e* 'suspaudė' 341, *šā.ug'(i)e* 'šaudė' 326, *šir'g(i)es* 'širdies' 231, *v'ė.izg'ė-jo* 'veizdėjo' 448, *ap'v'eizg'ė-jo* 'ap'v'eizdėjo' 448, *suv'eizg'(i)ės* 'suveizdės' 448, *v'i.zg'ė-k* 'vyzdėk' 233, *v'i.zg'ė-k'it* 'vyzdėkit' 466, *v'i.zg'ė-c* 'vyzdėti' 304, *pav'i.zg'ė-c* 'pavyzdėti' 260, *v'i.zg'ė-cas* 'vyzdėčias' 466, *žag'ė-jo* 'žadėjo' 229, *suž'i.g'ė-jo* 'sužydėjo' 267, *ži.g(i)ėj* 'žydėjo' 49, *p'ė.rži.g(i)ej* 'peržydėjo' 49, *žū-g'ė* 'žudė' 484;

1.3. prieš priešakinės eilės balsius *i, i*, pvz., *aug'imas* 'audimas' 19, 359, *g'irba* 'dirba' 14; 432, *g'irbo* 'dirbo' 483, *g'irbau* 'dirbau' 120, *g'irbti* 431, 462, 472, *n'eg'irbo* 'nedirbo' 224, *g'id'el'is* 'didelis' 65, *g'id'el'o* 'didelio' 366, *g'idzā.us'o* 'didžiausio' 222, *g'irs'ė.s* 'dirsės' 102, *g'irs't'eru* 'dirsteriu' 69, *g'iv'inas* 'dyvinasi' 258, *pajuōg'is* 'pajuodęs' 129, *paklō-g'i* 'paklodė' 239, *pavā.ng'in'(i)e* 'pavandenė' 249, *pavan'g'in'(i)ė* 'pavandenė' 253, *nusku'f.gis* 'nuskurdęs' 102, *spaug'imas* 'spaudimas' 341, *targ'ic* 'tardyti' 227, 471, *susuog'i* 'susiudė' 429, *van'g'in'(i)ėl'is* 'vandenėlis' 179, *vā.ng'in'o* 'vandenio' 98, 294, 303, 387, *vā.ng'in'u* 'vandeniu(i)' 175, *vā.ng'in'u* 'vandeniu' 472, *vang'in'iñ* 'vandenin' 366, 441, *vang'in'ai* 'vandenai' 177, 321, *vang'in'ū* 'vandenių';

1.4. prieš užpakalinės eilės balsį *a*, pvz., *brā-zga* 'brazda' 41, *prid'ega* 'pride-da' 447;

1.5. prieš užpakalinės eilės balsį *u*, pvz., *ā.ug'u* 'audiu (audžiu)' 418;

1.6. prieš dvibalsį *ie*, pvz., *šan'g'ie* 'šiandie(n)' 371, *antrā-g'ien'is* 'antradienis' 405;

1.7. prieš dvigarsį *au*, pvz., *g'ir'g'au* 'girdiau (girdžiau)' 102.

2. Minkštasis priebalsis *t'virsta k'*:

2.1. prieš priešakinės eilės balsį *e* ir diftongoidą (*ie*), pvz., *aštuon'an'ī-k'ė.s* 'aštuoniantys' 21, *aštuon'an'ī-k'(i)es* 'aštuoniantys' 64, *d'ešim't'n'ī-k'ė.s* 'dešimt-nytės' 21, *d'ešim't'n'ī-k'(i)es* 'dešimtnytės' 64, *jauk'el'ūs* 'jautelius' 242, *sk'ėf.blė.s* 'sterblės' 348, *k'ė* 'te' 400, *k'elukā.ic'ī* 'teliukaitį' 401, *k'elūkas* 'teliukas' 45, *k'elukū* 'teliuku' 401, *ko.jā.ik'ės* 'kojaitės' 128, *ko.rk'ė.lė* 'kortelė' 163, *m'ergā.i'ke* 'mergaite' 431, *m'ergā.i'kes* 'mergaitės' 49, *mo.k'erīšk'ė* 'moteriškė' 441, *k'ėf.smas* 'teismas' 400, *prik'emin'īs* 'prite-menys' 284, *prik'emin'īn* 'prite-menin' 236, *k'el'ī.nga* 'telinga' 401, *k'el'ī.ngos* 'telingos' 401, *ap's'ik'el'uoja* 'apsiteliuoja' 401, *ap's'ik'el'ā.vo* 'apsiteliavo' 395, *ap's'ik'el'ā.vus* 'apsiteliavus' 401, *is'ik'el'ūoja* 'išsiteliuoja' 401, *k'erpū* 'terpu, tarp' 188, 403, 441, *k'ėš'm'eñ.s* 'tešmens' 355, *k'ėš'm'enaī* 'tešmenai' 42, 405, *k'ė.msta* 'temsta' 10, 246, 393, *ap'k'eñ.s* 'aptems' 402, *prik'em'ė* 'prite-mė' 465, *suk'ė-m'ī* 'sutemė' 402, *pāk'emto.s* 'patemptos' 125, *suk'ė-mus* 'sutemus' 62, *k'ė.rl'i.čo.n* 'terlyčion' 403, *k'ė.tu* 'teta' 405, *k'ė.ta* 'teta' 405, *k'ētula* 'tetulė' 405, *mó'k'era* 'motera, moteris' 216, *m(u)ók'er'is* 'moteris' 216, *mó'k'ero.s* 'moteros, moterys' 216, 372, *mó'k'eru* 'moterų' 228, *mó'k'er'iška* 'moteriška' 216, *mo.k'er'īšk'ė* 'moteriškė' 262, *mó'k'er'īškai* 'moteriškai' 216, *nepak'é.n'k'i.tas* 'nepatenkintas' 15, *pak'é.n'k'i.to.s* 'patenkytos' 320, *p'ek'el'ūšk'(i)e* 'peteliušė' 373, *p'ek'el'ūšk'ė.s* 'peteliušės' 194, *plak'es'n'ū* 'platesnių' 269, *pō'k'eraī* 'poteriai' 92, *pō'k'eru* 'poterių' 278, *pō'k'erauna* 'poteriauna' 91, 278, *po.k'erā.vo.m* 'poteriovom' 278, *po.k'erā.uk* 'poteriauk' 92, *priek'el'ūs* 'prietelius' 283, *rak'ė-l'ī* 'ratelį' 297, *rak'el'ūs* 'ratelius' 297, *rašk'el'ūs* 'raštelius' 297, *ru.k'ė-l'u* 'rūtelių' 313, *sá.l's'k'e-ra* 'salstera' 315, *s'k'ebė'jau* 'stebėjau' 481, *s'k'epan'ā* 'stefanija' 22, *s'k'en'ė(j)* 'stenėj' 347, *sto.k'ė-li* 'stotelė' 350, *pak'ė-ko* 'pateko' 401, *paklo.k'ės* 'paklotes' 231, 239, 300, *k'ėp* 'tep' 402, 468, *nek'ėp* 'netep (netaip)' 484, *šik'ep* 'šitaip' 377, 399, *išk'ep'to.s* 'išteptos' 402, *k'erpūrag'ė* 'terpuragė' *k'erpūrag'ī* 'terpuragi' 403, *tóp'k'era* 'toptera' 410, *vark'el'ó'jas'ī* 'varteliojasi' 445;

2.2. prieš balsį *ė* (diftongoidą (*ie*)), pvz., *barzdā.ik'(i)es* 'barzdaitės' 108, *b'ik'ė* 'bitė' 258, *b'ik'ė.s* 'bitės' 88, 270, 322, 357, *b'ik'(i)em* 'bitėm(s)' 484, *čė.rkūk(i)es* 'čerkutės (taurelės)' 51, *dař.k'ė.s* 'dartės' 60, 186, *dař.k'(i)es* 'dartės' 182, 409, *draugā.ik'ė* 'draugaitė' 82, *g'iminá.ik'(i)e* 'giminaitė' 107, 259, *jaū.k'ė.s'ī* 'jautėsi' 125, *jaunā.mark'ė* 'jaunamartė' 125, *kalā.ik'ė* 'kalaitė' 103, *k'ė-vas* 'tėvas' 108, 113, 146, 200, 216, 258, 405, 435, *k'(i)ėvas* 'tėvas' 16, 65, 129, 322, *k'ė-vo* 'tėvo' 122, 289, *k'ė-vū* 'tėvu' 362, *k'(i)ėvu* 'tėvą' 405, *k'ė-v'ī* 'tėve' 282, *k'(i)evaī* 'tėvai' 66, 185, *k'ė.vaī* 'tėvai' 31, 405, *k'ė.vū* 'tėvų' 35, *k'ė-vus* 'tėvus' 405, *k'ė.vūs* 'tėvus' 88, *k'ė.v'el'ū* 'tėveliu' 467, *k'ė-v'ī.kščo.s* 'tėvykščios' 405, *k'ė.v'ī.n'ė.s* 'tėvynės' 406, *k'(i)ev'ī-n'(i)es* 'tėvynės' 14, *k'ė-vūl'is* 'tėvulis' 289, *k'(i)evūl'is* 'tėvulis' 405, *k'(i)evūkas* 'tėvukas' 405, *k'ė.šimo* 'tėšimo' 401, 405, *kielā.ik'ė* 'kielaitė' 152, *klumpā.ik'ė.s* 'klumpaitės' 159, *ko.jā.ik'ė.s* 'kojaitės' 302, *ko.jė.ik'ė.s* 'kojaitės' 328, *krā.us'k'ė.s* 'kraustės' 167, *pak'ė-v'is* 'patėvis' 128, *paklō.k'ė.m* 'paklotėm' 310, *paklō.k'ė.s* 'paklotės' 11, *paklō-k'(i)es* 'paklotės' 72, 239, *pan'k'el'ūs* 'pantelius' 244, *pā'pazas'k'ė.n* 'papažastėn' 244, *rak'ė-l'iu* 'rateliu'

297, *raplá.ik'è.s* 'raplaitès' 302, *s'k'í-rs'k'è*. 'skirstè' 330, *pajuõs'k'è*. 'pajuostè' 237, *pastā-k'è*. 'pastatè' 102, *pastā-k'(i)e* 'pastatè' 126, *sař.k'è.lè.s* 'sartèlès' 317, *tarnā.ik'(i)e* 'tarnaitè' 397, *vark'è-l'ùs* 'vartelius' 240, *v'eř.p's'k'è*. 'verpstè' 451, *āt'v'erk'(i)e* 'atvertè' 451, *nùv'erk'è.m* 'nuvertèm' 451, *p'è-rv'erk'(i)e* 'pervertè' 110, 451, 453, *įžv'erk'(i)e* 'išvertè' 452, *ųžv'erk'(i)e* 'užvertè' 362, *v'išťá.ik'è*. 'viš-taitè' 177, 344;

2.3. prieš *i, i*, pvz., *an'ks'k'í-vo.s* 'ankstyvos' 14, *griek'ínè*. 'grietinè' 112, *kalā.ik'í*. 'kalaitè' 60, *m'ergā.ik'í*. 'mergaite' 405, 436, *m'iesk'í* 'mieste' 422, 432, *mó-k'í.no.s* 'motinos' 404, *k'ijē-tro*. 'tijatro, teatro' 282³, *k'ik'ù* 'tikiu' 407, *k'ik'è-s'u* 'tikèsiu' 407, *n'èk'ik'im* 'netikim' 407, *n'ek'ik'(i)ėjau* 'netikėjau' 407, *k'í-ltas* 'tiltas' 408, *k'í-ten* 384, *k'í.nā.i* 'tenai' 402, *k'í.nā-jo.s* 'tenajos, tenai' 402, *k'í.nujā* 'tenaja' 402, *k'í-s'a* 'tįsia' 404, *k'í-s'è*. 'tįsè' 404, *išk'í-sc* 'išťisti' 404, *išk'í.s'è*. 'išťisè' 404, *lā.is'k'í.c* 'laistyti' 182, *paklō-k'í*. 'paklotį (paklotę)' 38, 239, *p'irmu-k'in'í*. 'pirmutinę' 119, *sc'ik'l'inā.ik.i*. 'stiklinaitę' 354, *s'k'í-rs'k'í-c* 'skirstyti' 330, *turk'ing'ès'n'is* 'turtingesnis' 423, *vař.sk'in'è.n* 'vaistinèn' 305, *vař.sk'in'è.sa* 'vaistinèse' 437, *vař.g'įškas* 'valdiškas' 439, *val's'k'í-b'è*. 'valstybè' 440;

2.4. prieš užpakalinės eilės balsį *u*, pvz., *av'iek'u*. 'aviečių' 115, *bik'u*. 'bičių' 140;

2.5. prieš dvibalsį *ie*, pvz., *k'ievas* 'tėvas' 405;

2.6. prieš dvibalsį *ei*, pvz., *mo.čuk'ei* 'močiutei' 277;

2.7. prieš dvibalsį *au*, pvz., *dastak'au*. 'dastatiau' 439.

3. Minkštasis priebalsis *g'virsta d'*:

3.1. prieš priešakinės eilės balsį *e*, pvz., *paburzd'ė-j* 'paburzgėj(o)' 47, *d'ė-g'è*. 'gegè' 252, *pad'ė-g(i)s* 'pagedęs' 99, *d'egūli*. 'gegulė' 96, *d'egūt'(i)e* 'gegutè' 62, 96, *d'egut'(i)es* 'gegutès' 10, *d'egužė* 'degužè' 62, *d'eguž'è.s* 'gegužès' 96, *d'eguž'ė-s* 'gegužès' 62, 96, 346, *d'egūžo*. 'gegužio' 97, *d'eguž'uk'(i)es* 'gegužiukès' 96, *d'elaž'ies* 'geležies' 209, *d'elaž'in'is* 'geležinis' 97, *d'elaž'in'è*. 'geležinè' 97, *d'eltó-nas* 'geltonas' 170, *d'ē-na* 'gena' 135, 278, *d'ē-ras* 'geras' 13, 108, 463, 483, *d'ē-ro*. 'gero' 17, *d'ē-ru*. 'gerą' 92, *d'eri* 'geri' 319, *d'ē-ro.s* 'geros' 22, 215, 438, *d'erař*. 'gerai' 210, 303, 360, *d'eraū*. 'geriau' 245, *n'ed'ē-r'as* 'negeras' 47, 309, *n'ed'er'í* 'negeri' 226, 283, *d'ē-ra* 'geria' 361, *d'ē.rc* 'gerti' 443, *n'ed'ē.rk'it* 'negerkit' 400, *d'ē.rvė*. 'gervè' 409, *pad'ē.lba* 'pagalba' 236, *pā-d'elbu*. 'pagalbą' 236;

3.2. prieš priešakinės eilės balsį *ė* (diftingoidą (*i)e*), pvz., *d'ė.lalàs* 'gėleles' 330, *d'ė.l'ū*. 'gėlių' 180, *d'(i)ėris* 'gėręs' 280, *n'ėvo.d'(i)e* 'nevogè' 467;

3.3. prieš *i, i*, pvz., *d'ird'ė-jo.t* 'girdėjot' 102, *d'í.rno.s* 'girnios' 212, *d'í.rtas* 'girtas' 445, *dží.rtas* 'girtas' 131, *d'í.slo.s* 'gyslos' 125, 401, *d'í.vā* 'gyva' 333, *d'í-vas* 'gyvas' 399, *d'í-vus* 'gyvus' 127, *n'ed'í.vā* 'negyva' 417, *d'í.vā-t'(i)e* 'gyvatè' 209, *d'í.vā-t'è*. 'gyvatè' 239, *d'í.v'ē-na* 'gyvena' 22, 256, 281, 370, 384, 422, 451, 456, 457, *d'í.v'ē.nc* 'gyventi' 103, 321, *n'ed'í.v'ē.nk* 'negyvenk' 381, *n'esud'í.v'ē-na* 'ne-

³ Šaknyje *tijetr-* (< *teatr-*) mišimas atsiradęs prieš balsį *i* po šaknies pakitimų.

sugyvena' 268, *d'i.v'ē-n'imas* 'gyvenimas' 468, *d'i.v'ē-n'imu* 'gyvenimą' 315, *di.vul'īs* 'gyvulys' 104, *d'ī-vul'o.* 'gyvulio' 320, *d'ī-vul'us* 'gyvulius' 443, *mā.rd'ic* 'marginti' 201, *vad'ī-st'ēs* 'vagystės' 423, *vaļ.d'is* 'valgis (valgęs)' 77;

3.4. prieš balsį *u*, pvz., *rud'ūs* 'rugius' 268, 310.

4. Minkštasis *k'* virsta *t'*:

4.1. prieš priešakinės eilės balsį *e*, pvz., *s'īļ.t'ē.* 'silkė' 439, *s't'eř.dzus* 'skerdzius' 329, *t'ē-l'as* 'kelias' 186, 303, 355, *t'ē-l'u* 'keliu' 145, *t'el'ù* 'keliu' 145, *t'el'ai.* 'keliai' 145, *t'el'ū.* 'kelių' 250, *t'el'ī* 'keli' 362, *t'ē-l'o.s* 'kelios' 188, 318, 353, *t'el'īs* 'kelis' 154, *t'ē-l'a* 'kelia' 146, 155, *t'ē.l'k'is* 'kelkis' 149, 278, 376, *t'epūrē.* 'kepurė' 147, *pāt'el'ī* 'pakeli' 146, 369, *t'em.ša* 'kemša' 13, 152, 405, *t'ē-pam* 'kepam' 406, *t'ep'ī-kla* 'kepykla' 147, *t'etur'ī* 'keturi' 149, 151, *t'ē-turo.s* 'keturios' 149, *t'ē-turas* 'keturias' 452, *t'eturó-l'iktas,* -a 'keturioliktas, -a' 149, *t'et'ver'ī* 'ketveri' 149, *t'ē-t'ver'tas* 'ketvertas' 149, *t'et'v'īř.tas* 'ketvirtas' 149, *t'ecv'irtà* 'ketvirta' 149, *t'ē-turazd'ē-šims* 'keturiasdešims' 149;

4.2. prieš *ė*, pvz., *t'ē.lē.* 'kėlė' 146;

4.3. prieš *i, i,* pvz., *bl'ī-št'ī* 'blyški' 38, *drūs't'in'ī-kus* 'Druskininkus' 276, *grit'in'ai* 'grikiniai' 112, *m'en't'ī* 'menki' 404, *nut'īř.to.* 'nukirto' 153, *p'en't'ī* 'penki' 248, *lait'īs* 'laikis' 227, *s't'ī-stas* 'skystas' 330, *t'iló-c* 'kiloti' 152, *t'ilògramai* 'kilogramai' 54, *t'īm.ba* 'kimba' 151, *in't'īm.šo.* 'ikimšo' 152, *pat'īm.šo.* 'pakimšo' 152, *t'in'k'ī-k* 'kinkyk' 152, *pat'īm.k(i)e* 'pakinkė' 469, *t'irm'ē.lē.* 'kirmėlė' 152, *t'īř.pc* 'kirpc' 153, *t'īrv'ù* 'kirviu' 343, *t'ī-št'eram* 'kyšteram' 154, *t'itap* 'kitap' 155, *t'ītas* 'kitas' 88, 155, 185, 289, *t'īta* 'kita' 155, 274, *t'īto.* 'kito' 249, 473, *t'ītu.* 'kita' 316, 481, *t'ītuř.* 'kitur' 155, *t'ītas'ī.k* 'kitasyk' 155, *pó-su.t'īs* 'posūkis' 278, *smú.l't'ī* 'smulki' 339, *s'veit'ī* 'sveiki' 360;

4.4. prieš dvibalsį *ie*, pvz., *t'iem'in'ī-ko.* 'kieminyko, kiemininko' 151, *t'īeto.s* 'kietos' 151, 445;

4.5. prieš užpakalinės eilės balsį *o*, pvz., *p'int'ó-l'iko.s* 'penkiolikos' 257, 400;

4.6. prieš užpakalinės eilės balsį *u*, pvz., *k'īš't'u.* 'kiškių' 377.

Iš minėtų pavyzdžių matyti, kad Druskininkų tarmėje dažniausiai pasitaiko *g'* tarimas vietoj *d'* prieš *e* tipo balsius (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Priebalsių *t', d' ir k', g'* mišimas Druskininkų tarmėje.

Pozicijos	prieš <i>e, e'</i>		prieš <i>ė, (i)e</i>		prieš <i>i, i'</i>		prieš <i>ie</i>		prieš <i>ei</i>		prieš <i>a, o, u, au</i>	
	skaičius	skaičius %	skaičius	skaičius %	skaičius	skaičius %	skaičius	skaičius %	skaičius	skaičius %	skaičius	skaičius %
<i>d' > g'</i>	123	23,1	93	17,4	26	4,7	1	0,2	–	–	4	0,8
<i>t' > k'</i>	73	13,9	58	10,9	30	5,6	1	0,2	1	0,2	3	0,6
<i>g' > d'</i>	31	5,8	5	0,9	23	4,3	–	–	–	–	1	0,2
<i>k' > t'</i>	26	4,9	1	0,2	29	5,4	2	0,4	–	–	2	0,4

Čia aptiktas tik vienas pavyzdys prieš *ei* ir keturi prieš *ie*. Retas ir priebalsių *t'*, *d'* ir *k'*, *g'* mišimas prieš dvibalsį *ie* (tik 5 atvejai).

Patyrinėjus Drūskininkų tarmėje priebalsių *t'*, *d'* ir *k'*, *g'* mišimo morfeminį poziciškumą, pastebima, kad jis aptinkamas žodžių šaknų viduje, žodžių šaknyse prieš priesagas, šaknyse prieš galūnes ir priesagose prieš galūnes.

Priebalsių *t'*, *d'* ir *k'*, *g'* mišimas aptinkamas įvairių kalbos dalių šaknų viduje: šaknyje **d(i)e-** arba **de-** (žr. 1.1.); šaknyje **debesyl-** (žr. 1.1.); šaknyje **deg-** (žr. 1.1.); šaknyje **del-** (žr. 1.1.); šaknyje **deng-** (žr. 1.1.); šaknyje **dešim-** (žr. 1.1.); **dešimt-** (žr. 1.1.); šaknyje **dešr-** (žr. 1.1.); šaknyje **devyn-** (žr. 1.1.); šaknyje **dė-** (žr. 1.2.); šaknyje **d(i)éd-** arba **déd-** (žr.1.2.); šaknyje **d(i)el-** arba **dél-** (žr. 1.2.); šaknyje **dém-** (žr. 1.2.); šaknyje **(ne)dél-** arba **(ne)d(i)el-** (žr. 1.2.); šaknyje **did-** (žr. 1.3.); šaknyje **die-** (žr. 1.6.); šaknyje **dien-** (žr. 1.4.); šaknyje **dirb-** (žr. 1.3.); šaknyje **dirster-** (žr. 1.3.); šaknyje **dyv-** (žr. 1.3.); šaknyje **dvi-** (žr. 1.3.); šaknyje **ged-** (žr. 3.1.); šaknyje **geg-** (žr. 3.1.); šaknyje **gel-** (žr. 1.1.); šaknyje **gelb-** (žr. 3.1.); šaknyje **gelež-** (žr. 3.1.); šaknyje **gelt-** (žr. 3.1.); šaknyje **gen-** (žr. 3.1.); šaknyje **ger-** (žr. 3.1.); šaknyje **gerv-** (žr. 2.1.); šaknyje **gėl-** (žr. 3.2.); šaknyje **gér-** (žr. 3.1.); šaknyje **girn-** (žr. 3.3.); šaknyje **girt-** (žr. 3.3.); šaknyje **gysl-** (žr. 3.3.); šaknyje **gyv-** (žr. 3.3.); šaknyje **grieti-** (žr. 2.3.); šaknyje **keden-** (žr. 1.1.); šaknyje **kel-** (žr. 4.1.); šaknyje **kél-** (žr. 4.2.); šaknyje **kemš-** (žr. 4.1.); šaknyje **kep-** (žr. 2.1., 4.1.); šaknyje **kepur-** (žr. 4.1.); šaknyje **ketur-** (žr. 4.1.); šaknyje **ketv-** (žr. 4.1.); šaknyje **kiem-** (žr. 4.4.); šaknyje **kiet-** (žr. 4.4.); šaknyje **kijetr-** (žr. 2.3.); šaknyje **kil-** (žr. 4.3.); šaknyje **kimb-** (žr. 4.3.); šaknyje **kimš-** (žr. 4.3.); **kink-** (žr. 4.3.); šaknyje **kirm-** (žr. 4.2.); šaknyje **kirp-** (žr. 4.3.); šaknyje **kirt-** (žr. 4.3.); šaknyje **kirv-** (žr. 4.3.); šaknyje šaknyje **kyšt-** (žr. 4.2.); šaknyje **kit-** (žr. 4.3.); šaknyje **patenk-** (žr. 2.1.); šaknyje **penk-** (žr. 4.4.); šaknyje **petelušk-** (žr. 2.1.); šaknyje **poter-** (žr. 2.1.); šaknyje **priotel-** (žr. 2.1.); šaknyje **rud-** (žr. 1.1.); šaknyje **salster-** (žr. 2.1.); šaknyje **skerdž-** (žr. 1.1.); šaknyje **skyst-** (žr. 4.2.); šaknyje **stefan-** (žr. 2.1.); šaknyje **sterbl-** (žr. 2.1.); šaknyje **student-** (žr. 1.1.); šaknyje **taip-** (žr. 2.1.); šaknyje **te** (žr. 2.1.); šaknyje **teism-** (žr. 2.1.); šaknyje **tek-** (žr. 2.1.); šaknyje **tel-** (žr. 4.1.); šaknyje **tem-** (žr. 2.1.); šaknyje **ten-** (žr. 2.3.); šaknyje **terl-** (žr. 2.1.); šaknyje **terp-** (žr. 2.1.); šaknyje **tešm-** (žr. 2.1.); šaknyje **tet-** (žr. 2.1.); šaknyje **tėš-** (žr. 2.2.); šaknyje **t(i)ev-** arba **tév-** (žr. 2.2.); šaknyje **tik-** (žr. 2.3.); šaknyje **tilt-** (žr. 2.3.); šaknyje **tįs-** (žr. 2.3.).

Galimas mišimas žodžių šaknyse prieš priesagas: šaknyje **ankst-** prieš priesagą **-yv-** (žr. 2.1.); šaknyje **aud-** prieš priesagas **-ekl-** (žr. 2.1.) ir **-ėj-** (žr. 1.2.); šaknyje **brazd-** prieš galūnes **-ė-**, **-ėj-** ir **-(i)e-** (žr. 1.2.); šaknyje **burzg-** prieš priesagą **-ėj-** (žr. 3.1.); šaknyje **deg-** prieš priesagą **-y-** (žr. 1.1.); šaknyje **did-** prieš priesagą **-el-** (žr. 1.1.); šaknyje **drusk-** prieš priesagą **-inyk-** (**-inink-**) (žr. 4.2.); šaknyje **dund-** prieš priesagas **-(i)ej-** (**-ėj-**) (žr. 1.2.); šaknyje **gird-** prieš priesagą **-ėj-** (žr. 1.2., 3.3.); šaknyje **grik-** prieš priesagą **-in-** (žr. 4.3.); šaknyje **jaut-** prieš priesagą **-el-** (žr. 2.1.); šaknyje **kort-** prieš priesagą **-el-** (žr. 2.1.);

šaknyje **kuod-** prieš priesagą **-el-** (žr. 1.1.); šaknyje **laist-** prieš priesagą **-y-** (žr. 2.3.); šaknyje **marg-** prieš priesagą **-y-** (žr. 3.3.); šaknyje **mot-** prieš priesagas **-er-** (žr. 2.1.) ir **-in-** (žr. 2.3.); šaknyje **pant-** prieš priesagas **-el-** (žr. 2.2.); šaknyje **penk-** prieš priesagą **-iolik-** (žr. 4.5.); šaknyje **plat-** prieš priesagą **-esn-** (žr. 2.1.); šaknyje **rašt-** prieš priesagą **-el-** (žr. 2.1.); šaknyje **rat-** prieš priesagas **-el-** (žr. 2.1.), **-ė-** (žr. 1.2.) ir **-ėl-** (žr. 2.2.); šaknyje **rūt-** prieš priesagą **-el-** (žr. 2.1.); šaknyje **rud-** prieš priesagą **-en** (žr. 1.1.); šaknyje **sart-** prieš priesagas **-ėl-** (žr. 2.2.); šaknyje **sėd-** prieš priesagas **-el-** (žr. 1.1.) ir **-ėj-** (žr. 1.2.); šaknyje **skirst-** prieš priesagą **-y-** (žr. 2.3.); šaknyje **spaud-** prieš priesagą **-im-** (žr. 1.3.); šaknyje **steb-** prieš priesagą **-ėj-** (žr. 1.2.); šaknyje **stot-** prieš priesagą **-el-** (žr. 2.1.); šaknyje **stud-** prieš priesagas **-ent-** (žr. 1.1.); šaknyje **tard-** prieš priesagą **-y** (žr. 1.3.); šaknyje **topt-** prieš priesagas **-erėj-** (žr. 2.1.); šaknyje **turt-** prieš priesagą **-ing-** (žr. 2.3); šaknyje **vag-** prieš priesagą **-yst-** (žr. 3.3.); šaknyje **vaist-** prieš priesagas **-in-** (žr. 2.3.); šaknyje **vald-** prieš priesagas **-išk-** (žr. 2.3.); šaknyje **valst-** prieš priesagą **-yb-** (žr. 2.3.); šaknyje **vand-** prieš priesagas **-en-** (žr. 1.1.) ir **-in-** (žr. 1.3.); šaknyje **vart-** prieš priesagas **-ėl-** (žr. 2.2.) ir **-el-** (žr. 2.1.); šaknyje **veizd-** prieš priesagą **-ėj-** (žr. 1.2.); šaknyje **vyzd-** prieš priesagas **-ė-** (žr. 1.2.) ir **-ėč-** (žr. 1.2.); šaknyje **žad-** prieš priesagą **-ėj-** (žr. 1.2.); šaknyje **žyd-** prieš priesagas **-ėj-** ir **-(i)ėj-** (žr. 1.2.); šaknyje **žied-** prieš priesagą **-el-** (žr. 1.1.).

Mišimas pastebimas žodžių priesagoje prieš galūnes: priesagoje **-ait-** prieš galūnes **-e** (žr. 2.1.), **-ė** (žr. 2.2.) **-es** (žr. 1.1, 2.1.), **-ės** (žr. 1.1.), **-į** (<-ę) (žr. 2.3.); priesagoje **-st-** prieš galūnę **-ė** (žr. 2.2.); priesagoje **-t-** prieš galūnes **-ės** ir **-es** (žr. 2.1.); priesagoje **-ud-** prieš galūnę **-ėn** (žr. 2.1.); priesagoje **-uik-** prieš galūnę **-(i)em** (**-ém**) (žr. 1.2.); priesagoje **-uk-** prieš galūnę **-(i)es** (**-és**) (žr. 2.2.).

Įvairių kalbos dalyse mišimas pasitaiko ir šaknyse prieš galūnes: šaknyje **aud-** prieš galūnes **-ė** (žr. 1.2.), **-ei** (žr. 1.1.), **-ém** (žr. 1.2.) ir **-u** (1.5.); šaknyje **aviet-** prieš galūnę **-ių** (žr. 2.4.); šaknyje **baud-** prieš galūnę **-ė** (žr. 1.2.); šaknyje **bit-** prieš galūnes **-e** (2.2.), **-ės** (dgs.) (žr. 2.2.), **-ém** (žr.2.2.) ir **-ių** (žr. 2.4.); šaknyje **blyšk-** prieš galūnę **-i** (žr. 4.3.); šaknyje **brazd-** prieš galūnę **-a** (žr. 1.2.); šaknyje **ded-** prieš galūnę **-a** (žr. 1.4.); šaknyje **ėd-** prieš galūnę **-(i)e** (**-ė**) (žr. 1.2.); šaknyje **gird-** prieš galūnes **-(i)e** (žr. 4.2.) ir **-iau** (žr. 1.7.); šaknyje **gruzd-** prieš galūnę **-(i)es** (žr. 1.2.); šaknyje **jaut-** prieš galūnę **-ė** (žr. 2.2.); šaknyje **juod-** prieš galūnę **-įs** (<-ęs) (žr. 1.3.); šaknyje **(pa)juost-** prieš galūnę **-ė** (žr. 2.2.); šaknyje **kink-** prieš galūnę **-ė** (žr. 2.3.); šaknyje **kišk-** prieš galūnę **-ių** (žr. 4.6.); šaknyje **(pa)klod-** prieš galūnę **-į** (<-ę) (žr. 1.3.); šaknyje **(pa)klot-** prieš galūnes **-es** (<-ęs) (žr. 2.2.), **-ės** (žr. 2.2.), **-(i)es** (**-és**) (žr. 2.2.) ir **-į** (<-ę) (žr. 1.5.); šaknyje **laik-** prieš galūnę **-is** (<*-ęs) (žr. 4.3.); šaknyje **meld-** prieš galūnę **-émės** (žr. 1.1.); šaknyje **menk-** prieš galūnę **-i** (žr. 4.3); šaknyje **meld-** prieš galūnę **-émės** (žr. 1.1.); šaknyje **menk-** prieš galūnę **-i** (žr. 4.3.); šaknyje **miest-** prieš galūnę **-i** (<-e) (žr. 2.3.); šaknyje **nyt-** prieš galūnes **-ės** ir **-(i)es**

(-ės) (žr. 2.1.); šaknyje **pažast-** prieš galūnę **-ėn** (žr. 2.2.); šaknyje **pelud-** prieš galūnę **-ėn** (žr. 1.2.); šaknyje **penk-** prieš galūnę **-i** (žr. 4.3.); šaknyje **(po)sūk-** prieš galūnę **-is** (žr. 4.3.); šaknyje **rėd-** prieš galūnę **-ėm** (žr. 1.2.); šaknyje **rod-** prieš galūnę **-(i)e** (žr. 1.2.); šaknyje **rug-** prieš galūnę **-ius** (žr. 3.4.); šaknyje **silk-** prieš galūnę **-ė** (žr. 4.2.); šaknyje **skirst-** prieš galūnę **-ė** (žr. 2.2.); šaknyje **skurd-** prieš galūnę **-is** (<-ęš) (žr. 1.3.); šaknyje **smult-** prieš galūnę **-i** (žr. 4.3.); šaknyje **spaud-** prieš galūnę **-(i)e** (**-ė**) (žr. 1.2.); šaknyje **stat-** prieš galūnes **-ė** (žr. 2.2.) ir **-(i)e** (**-ė**) (žr. 2.2.); šaknyje **rėd-** prieš galūnę **-ėm** (žr. 1.2.); šaknyje **sveik-** prieš galūnę **-i** (žr. 4.6.); šaknyje **šird-** prieš galūnę **-(i)es** (**-ės**) (žr. 1.2.); šaknyje **valg-** prieš galūnę **-is** (<-ęš) (žr. 3.3.); šaknyje **vard-** prieš galūnę **-(i)es** (**-ės**) (žr. 1.2.) ir **-(i)e** (**-ė**) (žr. 1.2.); šaknyje **verpst-** prieš galūnę **-ė** (žr. 2.2.); šaknyje **vert-** prieš galūnę **-ė** (žr. 2.2.), **-(i)em-** (**-ėm**) (žr. 2.2.) ir **-ėm** (žr. 2.2.); šaknyje **uod-** prieš galūnę **-i** (<-ę) (žr. 1.3.); šaknyje **veizd-** prieš galūnę **-(i)es** (**-ės**) (žr. 1.2.); šaknyje **vog-** prieš galūnes **-ė** ir **-(i)e** (**-ė**) (žr. 3.2.); šaknyje **žud-** prieš galūnę **-ė** (žr. 1.2.).

Taigi morfemiškai analizuojant mišimo atvejus, pastebėta, kad priebalsiai *t'*, *d'* ir *k'*, *g'* "maišomi" įvairiose daugelio kalbos dalių žodžių morfemose: šaknies viduje, žodžio šaknyje prieš priesagą, šaknyje prieš galūnę, priesagoje prieš galūnę (žr. 2 lentelę). Dažniausias mišimas šaknų viduje.

2 lentelė

Morfologinės mišimo pozicijos

Mišimas šaknų viduje		Mišimas šaknyse prieš priesagas		Mišimas priesagoje prieš galūnes		Mišimas šaknyse prieš galūnes	
skaičius	skaičius %	skaičius	skaičius %	skaičius	skaičius %	skaičius	skaičius %
87	40	55	25	11	5	65	29,8

Tokia morfo(fo)nologinių pozicijų įvairovė rodo, kad kaita nėra atsitiktinė ir turėjusi istorines prielaidas.

Kaip matyti iš visos nagrinėtos medžiagos, priebalsių *t'*, *d'* ir *k'*, *g'* mišimas atsiradęs neatsitiktinai. Tai patvirtina jo dažnas atsiradimas pozicijoje prieš *e*, *ė* tipo balsius bei morfo(fo)nologinių pozicijų įvairovė.

Sinchroniškai mišimas aiškinamas kaip fonologinių opozicijų nebuvimas (Girdenis 1983 : 71–73; Sudnik 1975 : 175, 194)⁴.

Diachroniškai priebalsių *t'*, *d'* ir *k'*, *g'* mišimo atsiradimas dėl geografinio jo ploto sutapimo su senųjų jotvingių gyventomis vietovėmis siejamas su jotvingių kalba (Otrębski 1958 : 352–357; Dovydaitis 1968 : 207–210), laikomas pa-

⁴ Be *t'* ir *k'*, *d'* ir *g'*, šiuos priebalsius "maišančios" šnektos turi ir "tarpinius" *k'*, *g'*, kurie yra lūpinių sprogstamųjų fonemų / Ʒ /, / Ǧ / fakultatyviniai variantai (Girdenis 1979 : 23-30; Girdenis 1983 : 71-73).

čios tarmės vidinės raidos rezultatu (Girdenis 1979 : 23–30)⁵ arba aiškinamas kaip bendras visoms baltų kalboms reiškinys (Savičiūtė, Vitkauskas 1978 : 146–149)⁶.

Pastebėta, kad Druskininkų tarmėje kai kuriais atvejais prieš *i* tipo balsius mišimas atsiradęs ten, kur turėjo vykti dzūkavimas⁷ (kai *d'* > *g'*): *g'vinas* 'dyvinasi' 258, *g'idel'is* 'didelis' 65, *g'id'el'o* 'didelio' 366, *g'idzá.us'o* 'didžiausio' 222, *gv'id'ešim.s* 'dvidešims' 80, *g'irs't'eru* 'dirsteru' 69, *spaug'imás* 'spaudimas' 341, *targ'íc* 'tardyti' 227, 471. Tai patvirtina anksčiau minėtą hipotezę, kad šis reiškinys turėjęs vykti prieš galūnės *-*én* susiaurėjimą (Mikulėnienė 1994 : 12–13), plg., acc. sg. *dzigelì* 'didelę' 29, *kalá.iki* 'kalaitę' 60, *mergá.ik'ì* 'mergaitę' 405, 436, *rak'é'l'ì* 'ratelį' 297, *sto.k'é.li* 'stotelę' 350, *pakl'ó.ki* 'paklotę' 38; loc. sg. *m'ieskì* 'mieste' (402, 432); part. (429), *sug'é'g'is* 'sudegęs' 465, *us'ig'é'g'ì* 'užsidegę' 177, *suk'em'ì* 'sutemę' 402, *susuó'g'ì* 'susiudę'.

LITERATŪRA

- D o v y d a i t i s J. 1968 : Prie balsiai *d*, *t* ir *g*, *k* Dieveniškėse ir kitose vietose. – *Dieveniškės*, Vilnius: Vaga, 185–190.
- D T Ž 1988: N a k t i n i e n ė G., P a u l a u s k i e n ė A., V i t k a u s k a s V. *Druskininkų tarmės žodynas*, Vilnius: Mokslas.
- G i r d e n i s A. 1979: Dėl nelūpinių sprogstamųjų priebalsių “maišymo” pietinėse lietuvių šnektose. – *Baltistica* 15 (1), 23–30.
- G i r d e n i s A. 1983: Iš kur vis dėlto *t'*, *d'*? – *Baltistica* 19 (1), Vilnius, 71–73.
- G r i n a v e c k i s V. 1991: *Lietuvių tarmės. Fonetika. Morfologija*, Vilnius: VPU.
- H a u s e n b e r g a E. 1932: Ko vietu vārdi dod latviešu valodas fonētikai – *Filologu biedrības raksti* XA 115–148.
- L K A 1977: *Lietuvių kalbos atlasas 1. Leksika*, Vilnius: Mokslas.
- L K T 1970: *Lietuvių kalbos tarmės. Chrestomatija*, Vilnius: Mintis.
- M i k u l ė n i e n ė D. 1994: Dėl **t'*, **d'* raidos pietinėse aukštaičių tarmėse. – *Jono Kazlausko diena : istorinės gramatikos dalykai. Konferencijos programa ir tezės*, Vilnius.
- O t r ė b s k i J. 1958: *Gramatyka języka litewskiego 1, Wiadomości wstępne. Nauka o głoskach*, Warszawa : Panstw. Wyd-wo Naukowe.
- S a l y s A. 1992: *Raštai 4. Lietuvių kalbos tarmės*, Roma : Lietuvių Katalikų Mokslo Akademi-ja.

⁵Visos “dzūkuojančios” aukštaičių šnektos, kaip ir nemaža kitų aukštaičių, visiškai yra panaikinusios /a/ : /e/, /ā/ : /ē/ opozicijas. Po to kai *e*, *ē* virto fonemų /a/ : /ā/ alofonais, junginiai *t'ē*, *d'ē* turėjo arba sutapti su *tā*, *dā*, arba gauti naują fonologinę vertę /t'ā/, /d'ā/. Buvo pasirinktas antrasis keliās. Buvusios savarankiškos fonemos /e/, /ē/ virto alofonais, o buvę alofonai *t'*, *d'* tapo atskiromis fonemomis, tik jie nuo šiol beskyrė tokias minimaliąsias poras, kaip *tāko* : *tēko*, *dañgtis* : *deñgtis* (/tākō/ : /t'ākō/, /dañk'is/ : /d'añk'is/) (Girdenis 1983 : 71–73). Tos pačios nuomonės laikėsi ir V. Grinaveckis (Grinaveckis, 1991 : 92).

⁶Kadangi mišimas buvęs ir prūsų kalboje, pvz., *birgakarkis* ‘Schopfloffel’ < birgakartis, *piwemtis* ‘Treiber’ piwēnitis < piwēnikis (Savičiūtė, Vitkauskas 1978 : 146–149).

⁷A. Salio nuomone, didesnis nei kitose tarmėse *t'*, *d'* minkštumas prieš priešakinės eilės balsius davęs pradžių dzūkų afrikatoms *c*, *dz*, ką mišimas tik patvirtina (Salys 1992 : 314).

- Savičiūtė G., Vitkauskas V. 1976: Priebalsių *t* : *k* ir *d* : *g* maišymas Švendubrės šnektose. – *Baltistica* 12 (2), Vilnius, 146–149.
- Sudnik T. 1975: *Диалекты литовско-славянского пограничья. Очерки фонологических систем*, Москва: Наука.
- Vidugiris A. 1989: Šnektos apžvalga. – *Dubičiai*, Vilnius: Mintis, 204.
- Zinkevičius Z. 1966: *Lietuvių dialektologija*, Vilnius: Mintis.
- Zinkevičius Z. 1987: *Lietuvių kalbos istorija* 2, Vilnius: Mokslas, 165–170, 248–251.

**DIE VERMISCHUNG DER KONSONANTEN *t'*, *d'* UND *k'*, *g'*
IN DER MUNDART VON DRUSKININKAI**

Zusammenfassung

Im Artikel spricht man über der Mischung der Konsonanten *t'*, *d'* und *k'*, *g'* in der Mundart von Druskininkai. Diese Erscheinung tritt vor den Vokalen vorderen Reihe *e*, *ė*, *i*, vor den der hinteren Reihe *a*, *o*, *u*, *ε* und den Diphthongen *ie*, *uo* und *-(i)au* hervor. Am öftesten kommt die Mischung der Konsonanten *t'*, *d'* und *k'*, *g'* in der Wurzel der Wörter

Diachronisch ist die Mischung die alte Erscheinung gesehen.